JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
CHRISTINE STIX-HACKL
29 päivänä marraskuuta 2001 [1]

I Johdanto

1. Belgian kuningaskunta on nostanut tarkasteltavana olevan kumoamiskanteen, joka koskee komission 5.7.2000 tekemiä kahta päätöstä [2] (jäljempänä riidanalaiset päätökset), siltä osin kuin niissä jätetään yhteisörahoituksen ulkopuolelle Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tukiosastosta maksettavat, varainhoitovuotta 1995 koskevassa ensimmäisessä päätöksessä ja varainhoitovuosia 1996 ja 1997 koskevassa toisessa päätöksessä tarkoitetut Belgian kuningaskunnan menot.

2. Oikeusriita koskee yhteisön tukijärjestelmää voin myymiseen alennettuun hintaan sekä konditoriatuotteiden, jäätelöiden ja muiden elintarvikkeiden valmistukseen tarkoitetulle voille ja voiöljylle myönnettyä tukea. Kyse on olennaisesti siitä, onko Belgian kuningaskunta myöntänyt oikeutetusti komission asetuksen N:o 570/88 [3] mukaista tukea teknisesti jalostetulle voille, niin kutsutulle "BITA"-voille (beurre industriel technologiquement adapté; jäljempänä BITA) vai onko tällaiseen tuotteeseen sovellettava kyseisen asetuksen 9 tai 9 a artiklassa tarkoitettua tukijärjestelmää, kuten komissio katsoo.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A *"Perustuotteen" muodossa olevalle voille myönnettävä tuki*

Asetuksen N:o 570/88 1 artikla

3. Osana voin kuluttamisen edistämiseksi toteutettavia toimenpiteitä komissio antoi 16.2.1988 asetuksen N:o 570/88 voin myynnistä alennettuun hintaan sekä konditoriatuotteiden, jäätelöiden ja muiden elintarvikkeiden valmistukseen tarkoitetulle voille ja voiöljylle myönnettävästä tuesta (jäljempänä asetus N:o 570/88).

1 — Alkuperäinen kieli: saksa.

2 — Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tukiosastosta varainhoitovuonna 1995 rahoitettuja menoja koskevien jäsenvaltioiden tilien tarkastamisesta ja hyväksymisestä tehdyn päätöksen 1999/187/EY muuttamisesta 5 päivänä heinäkuuta 2000 tehty komission päätös 2000/448/EY (tiedoksiannettu numerolla K(2000) 1813) sekä Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tukiosastosta maksettavien jäsenvaltioiden tiettyjen menojen jättämisestä yhteisörahoituksen ulkopuolelle 5 päivänä heinäkuuta 2000 tehty komission päätös 2000/449/EY (tiedoksiannettu numerolla K(2000) 1847; molemmat päätökset EYVL L 180, s. 49).

3 — Voin myynnistä alennettuun hintaan sekä konditoriatuotteiden, jäätelöiden ja muiden elintarvikkeiden valmistukseen tarkoitetulle voille ja voiöljylle myönnettävästä tuesta 16 päivänä helmikuuta 1988 annettu komission asetus (EYVL L 55, s. 31).

4. Asetuksen 1 artiklassa säädetään edellytyksistä, joiden nojalla voille tai voiöljylle voidaan myöntää tukea. Kun tämän artiklan mukaiset riidanalaiset tuet myönnettiin, säännöstä oli muutettu komission asetuksilla N:o 1048/89 [4], N:o 1157/91 [5] ja N:o 2443/93 [6] seuraavasti:

"1) Asetuksen (ETY) N:o 804/68 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti ostettu, ennen määritettävää päivää varastoon saapunut voi myydään ja toisessa alakohdassa tarkoitetun voin, voiöljyn ja kerman käytölle myönnetään tukea tässä asetuksessa säädetyin edellytyksin.

2) Tukea voi saada ainoastaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 9 a artiklan a alakohdan soveltamista:

a) sellainen voi, joka vastaa tuottajajäsenvaltion määritelmää ja asetuksen (ETY) N:o 985/68 1 artiklan 3 kohdan b alakohdan luokitusta ja jonka pakkaus on tämän mukaisesti merkitty. Kun voi valmistetaan ja merkintäaineet lisätään samassa laitoksessa, voin pakkaamista ennen merkintäaineiden lisäystä ei vaadita,

b) voi, joka on valmistettu 10 artiklan mukaisesti hyväksytyssä laitoksessa voista tai kermasta ja joka vastaa liitteen IV laatuvaatimuksia,

c) sellainen CN-koodiin ex 0401 30 39 ja ex 0401 30 99 kuuluva kerma, jonka rasvapitoisuus on vähintään 35 prosenttia ja enintään 49 prosenttia ja joka on merkitty 6 artiklan 1 kohdan toisen luetelmakohdan mukaisesti sekä käytetty sellaisenaan 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa lopputuotteissa."

5. Asetuksen N:o 570/88 1 artiklan 2 kohdan a alakohtaa muutettiin uudelleen asetusten (ETY) N:o 1547/87 ja (ETY) N:o 1589/87 muuttamisesta interventioelinten tekemien voiostojen osalta sekä asetusten (ETY) N:o 2191/81 ja (ETY) N:o 570/88 muuttamisesta voin ostoon myönnettävän tuen ja voin myymisen alennettuun hintaan tietyille kuluttaja- ja teollisuusryhmille osalta 28 päivänä hel-

4 — 21.4.1989 annettu asetus (EYVL L 111, s. 24).
5 — 3.5.1991 annettu asetus (EYVL L 112, s. 57).
6 — 2.9.1993 annettu asetus (EYVL L 224, s. 8).

mikuuta 1995 annetun komission asetuksen (EY) N:o 455/95 [7] 1 artiklan 4 kohdalla:

" — — voi, joka on tuotettu suoraan pastöroidusta kermasta ja joka vastaa valmistavassa jäsenvaltiossa asetuksen (ETY) N:o 804/68 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä ja asetuksen (ETY) N:o 454/95 liitteessä II olevan kansallisen laatuluokan vaatimuksia ja jonka päällysteeseen on tehty tämän mukaiset merkinnät — — ."

6. Vaikka tämä muutos, jolla tuen myöntämisen ehdoksi asetettiin nimenomaisesti se, että voi on tuotettu *suoraan* pastöroidusta kermasta, tuli voimaan vasta 1.3.1995, toisin sanoen riidanalaisten tukien myöntämiskauden jälkeen, se on otettava huomioon asianosaisten väitteitä tarkasteltaessa.

Asetuksen N:o 985/68 1 artikla

7. Asetuksen N:o 570/88 tullessa voimaan — jolloin niitä kohtia, joita esillä oleva tapaus koskee, ei ollut muutettu, kun riidanalaiset tuet myönnettiin — voin ja kerman markkinoiden interventiotoimenpiteitä koskevista yleisistä säännöistä annetun neuvoston asetuksen N:o 985/68 [8] 1 artiklassa, sellaisena kuin se on muutettuna neuvoston asetuksella N:o 2714/72 [9] ja neuvoston asetuksella N:o 1897/87 [10] (jäljempänä asetus N:o 985/68) todettiin muun muassa seuraavaa:

"1) Interventioelimet ostavat ainoastaan sellaista voita,

a) jonka on tuottanut hyväksytty laitos,

b) joka on 3 kohdan a alakohdan määritelmän ja b alakohdan luokittelun mukaista,

— — .

2) Ennen asetuksen (ETY) N:o 804/68 27 artiklan mukaisesti annettujen säännösten soveltamispäivää laitos hyväksytään ainoastaan, jos se valmistaa 3 kohdan a ja b alakohdassa säädetyt vaatimukset täyttävää voita.

7 — EYVL L 46, s. 31.

8 — 15.7.1968 annettu asetus (EYVL L 169, s. 1).
9 — 19.12.1972 annettu asetus (EYVL L 291, s. 15).
10 — 2.7.1987 annettu asetus (EYVL L 182, s. 35).

3) Ennen 2 kohdassa säädettyä päivää 1 kohdassa tarkoitetun voin:

a) on oltava koostumukseltaan ja ominaisuuksiltaan seuraavanlaista:

joko

aa) — rasvapitoisuuden vähintään 82 painoprosenttia,

— vesipitoisuuden enintään 16 painoprosenttia,

— valmistettu happamasta kermasta;

tai

bb) — rasvapitoisuuden vähintään 82 painoprosenttia,

— vesipitoisuuden enintään 16 painoprosenttia,

— valmistettu imelästä kermasta;

b) on oltava:

— luokkaan 'beurre marque de contrôle' kuuluvaa belgialaisen voin osalta, — — ." [11]

B *"Välituotteen" muodossa olevalle voille myönnettävä tuki* [12]

8. *Asetuksen N:o 570/88 9 artiklassa* säädetään mahdollisuudesta myöntää tukea myös silloin, kun "voiöljy tai voi, johon on lisätty tai jätetty lisäämättä merkkiaineita, sekoitetaan välivaiheessa muihin kuin lopputuotteisiin muussa kuin lopullisen jalostuksen toteuttavassa laitoksessa". Tuen myöntäminen tehtiin näin riippuvaiseksi tiettyjen edellytysten täyttymisestä, joita olivat etenkin välivaiheen jalostuslaitoksen

11 — Tämän jälkeen esitetään muita jäsenvaltioita koskevat voin laatuluokat. Jäljempänä tähän kansallisten voiluokkien luetteloon viitataan ilmaisulla "kansallisten luokitusten luettelo".

12 — Ks. *55—58* kohdassa esitetyt selvitykset.

hyväksyminen ja velvollisuus tehdä tuotteen pakkaukseen maininta "välituote".

9. Kyseistä artiklaa muutettiin ja täydennettiin komission asetuksella N:o 1813/93 [13], joka tuli voimaan 1.8.1993. Tällöin asetuksen N:o 570/88 9 artiklan 1 kohdan a alakohtaan lisättiin seuraava välituotteiden hyväksyntää koskeva edellytys:

"Jäljempänä 10 artiklan mukaisesti jalostuslaitos ja välituotteet hyväksytään tai jätetään hyväksymättä hakemuksen perusteella, jossa täsmennetään erityisesti valmistettujen tuotteiden koostumus ja niiden voirasvapitoisuus sekä osoitetaan, että kyseiset välituotteet ovat perusteltuja 4 artiklassa tarkoitettujen lopputuotteiden valmistuksen kannalta. — — "

10. Lisäksi *asetukseen N:o 570/88* lisättiin asetuksella N:o 1813/93 välituotteiden määritelmää koskeva *9 a artikla* seuraavasti:

"Edellä 9 artiklassa tarkoitetut tuotteet ovat muita kuin CN-koodeihin 0401 ja 0405 kuuluvia tuotteita, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 4 artiklan soveltamista.

Kuitenkin:

a) välituotteina pidetään tuotteita, joiden voirasvapitoisuus on vähintään 82 prosenttia ja jotka on valmistettu yksinomaan 1 artiklan toisen alakohdan b alakohdassa tarkoitetusta voiöljystä 10 artiklan mukaisesti tähän tarkoitukseen hyväksytyssä laitoksessa, jos niihin on lisätty 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja merkkiaineita; tällöin maksettu vähimmäismyyntihinta on myönnetyn tuen enimmäismäärä, joka vastaa enimmäismyyntihintaa sekä tuen enimmäismäärä, jotka on vahvistettu 18 artiklan mukaisesti rasvapitoisuudeltaan 82-prosenttiselle voiöljylle; — — ."

C *Tilien tarkastaminen ja hyväksyminen*

11. Yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta on säädetty yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta 21 päivänä huhtikuuta 1970 annetulla neuvoston asetuksella *(ETY) N:o 729/70,* [14] sellaisena kuin se on muutettuna neuvoston asetuksella N:o 1287/95 [15] (jäljempänä asetus N:o 729/70).

13 — 7.7.1993 annettu asetus (EYVL L 166, s. 16).

14 — EYVL L 94, s. 13.

15 — 22.5.1995 annettu asetus (EYVL L 125, s. 1).

12. Asetuksen N:o 729/70 2 ja 3 artiklassa säädetään Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) yleisestä rahoitusjärjestelmästä. Sen mukaan EMOTR:sta rahoitetaan yhtäältä "yhteisön sääntöjen mukaisesti maatalouden yhteisen markkinajärjestelyn yhteydessä myönnetyt vientituet" (2 artikla) ja toisaalta "yhteisön sääntöjen mukaisesti yhteisen maatalouden markkinajärjestelyn yhteydessä aloitetut maatalousmarkkinoiden säätelemiseen tähtäävät interventiot" (3 artikla).

13. Asetuksen 5 artiklan 2 kohdassa todetaan muun muassa seuraavaa:

"Neuvoteltuaan rahastokomitean kanssa komissio: — —

c) päättää menoista, jotka jätetään 2 ja 3 artiklassa tarkoitetun yhteisörahoituksen ulkopuolelle, todettuaan, ettei kyseisiä menoja ole suoritettu yhteisön sääntöjen mukaisesti. — —

Komissio tekee ulkopuolelle jätettävistä menoista arvion erityisesti todetun epäyhdenmukaisuuden merkittävyyden perusteella. Komissio ottaa tällöin huomioon rikkomuksen laadun ja vakavuuden sekä yhteisölle aiheutetun taloudellisen vahingon. — — "

14. Lisäksi on viitattava asetuksen 8 artiklaan, jossa jäsenvaltiot velvoitetaan toteuttamaan toimenpiteet EMOTR:sta rahoitettavien toimien tosiasiallisen toteuttamisen ja niiden asianmukaisuuden varmistamiseksi, sääntöjenvastaisuuksien estämiseksi ja niihin kohdistuvien seuraamusten toteuttamiseksi sekä sellaisten summien takaisinperimiseksi, jotka on menetetty sääntöjenvastaisuuksien tai laiminlyöntien seurauksena.

15. Asetuksen 8 artiklan 2 kohdan mukaan yhteisö vastaa sääntöjenvastaisuuksien tai laiminlyöntien rahoituksellisista seuraamuksista, lukuun ottamatta jäsenvaltioiden hallintoelinten tai toimielinten aiheuttamista sääntöjenvastaisuuksista tai laiminlyönneistä aiheutuvia rahoituksellisia seuraamuksia.

III Tosiseikat ja asianosaisten vaatimukset

16. Riidanalaisilla päätöksillä komissio teki varainhoitovuosiin 1995, 1996 ja 1997 rahoituskorjauksia, joilla jätetään yhteisörahoituksen ulkopuolelle EMOTR:n tukiosastosta rahoitettavat yhteensä 116 684 858 Belgian frangin suuruiset menot.

17. Tämä korjaussumma vastaa kiistattomasti niiden tukien summaa, jotka Belgian kuningaskunta maksoi 22.2.1994 ja 14.2.1995 välisenä aikana asetuksen N:o 570/88 1 artiklan nojalla N. Corman SA:lle BITA:n valmistusta varten.

18. BITA on kehitetty menetelmällä, jossa raaka-aineet — 65 prosenttia voita ja 35 prosenttia kermaa — tiivistetään ja näin saatu puhdas rasva (voiöljy) pilkotaan ja yhdistetään lopulta uudelleen sen mukaan, millaisia tuotteita ja ominaisuuksia halutaan.

Näin saadaan standardin mukaista voita, jossa on 82 prosenttia rasvaa, 16 prosenttia vettä ja 2 prosenttia rasvattomia maidon kuiva-aineita ja joka soveltuu erityisen hyvin leipomotuotteiden valmistukseen.

19. BITA:lle alettiin myöntää asetuksen N:o 570/88 9 artiklan mukaista tukea vuodesta 1989 lähtien.

20. Komissio käynnisti Ranskan ja Belgian viranomaisten kanssa vuonna 1991 kirjeenvaihdon, joka koski BITA:n vientiä Ranskaan ja jossa komissio omaksui sen näkökannan, että BITA on katsottava asetuksen N:o 570/88 9 artiklan mukaiseksi välituotteeksi eikä sitä voi missään tapauksessa luokitella asetuksen N:o 985/68 1 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitetuksi voiksi. Belgian maatalousministeriö vahvisti tämän käsityksen 22.8.1991 päivätyssä kirjeessä.

21. Voin arviointia koskevan kansallisen asetuksen muutoksen jälkeen Belgian kuningaskunta luokitteli 28.2.1994 BITA:n kuitenkin luokkaan "Beurre de laiterie: qualité extra".

22. Tämän takia Belgian viranomaiset alkoivat siitä lähtien myöntää BITA:lle, jolle oli siihen asti myönnetty asetuksen N:o 570/88 "välituotteita" koskevassa 9 artiklassa tai — asetuksella N:o 1813/93 tehdyn muutoksen jälkeen — 9 a artiklassa tarkoitettua tukea, saman asetuksen 1 artiklassa tarkoitettua yhteisön tukea.

23. Asetuksen 1 artiklan mukaista tukea voitiin myöntää ilman, että BITA:an lisättiin merkkiaineita ja pakkaukseen tehtiin maininta "välituote", kuten asetukseen lisätyssä 9 a artiklassa on asetettu artiklan mukaisen tuen myöntämisen edellytykseksi. Tuen määrä ei sen johdosta muuttunut.

24. Komissio antoi 28.2.1995 asetuksen N:o 455/95, jolla lisättiin asetuksen N:o 570/88 1 artiklaan vaatimus, jonka mukaan voin on oltava tuotettu "suoraan" pastöroidusta kermasta.

25. Tämän muutoksen voimaantulosta 1.3.1995 lähtien Belgian viranomaiset alkoivat uudelleen myöntää BITA:lle asetuksen välituotteita koskevassa 9 a artiklassa tarkoitettua tukea.

26. Belgian viranomaiset ja komissio kävivät kirjeenvaihtoa asetuksen N:o 455/95 hyväksymisestä. Belgian kuningaskunta esitti, että asetuksella N:o 455/95 rajoitetaan asetuksen N:o 570/88 1 artiklan soveltamisalaa niin, että kyseistä säännöstä ei voida enää soveltaa BITA:an. Komissio vastusti tätä näkemystä ja huomautti, että BITA on asetuksen N:o 570/88 9 a artiklassa tarkoitettu välituote, eikä se voi siten olla samanaikaisesti asetuksen 1 artiklassa tarkoitettu perustuote.

27. Corman SA nosti komissiota vastaan asetusta N:o 455/95 koskevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa [16], jonka tuomioon komissio osittain nojautui tilien tarkastamis- ja hyväksymismenettelyssä.

28. Komissio ilmoitti 16.2.1998 ja 19.6.1999 päivätyillä kirjeillään aikomuksestaan tehdä rahoituskorjaus; Belgian kuningaskunta laati vastineeksi kirjelmän, jonka se luovutti EMOTR:n tilien tarkastamis- ja hyväksymisyksikön kanssa 28.6.1999 järjestetyssä tapaamisessa. Komissio ilmoitti virallisesti 2.9.1999, ettei se aio hyväksyä BITA:lle myönnettyjä 116,7 miljoonan Belgian frangin suuruisia tukia. Belgian kuningaskunta pyysi 14.10.1999 sovittelumenettelyä.

29. Sovittelukertomuksessa, joka esitettiin 7.4.2000, sovitteluelin totesi muun muassa, että vaikka on selvää, että BITA ei tällä hetkellä kuulu asetuksen N:o 570/88 1 artiklassa tarkoitetun perustuotteiden tukijärjestelmän alaan, välituotteena se on kuitenkin samassa määrin tukikelpoinen etenkin, jos merkintää koskeva edellytys täyttyy. Belgian viranomaisten mukaan tukea saanut BITA-määrä oli merkitty lukuunottamatta 84 tonnia. Sovitteluelin

16 — Asia T-117/95, Corman SA v. komissio, tuomio 30.1.1997 (Kok. 1997, s. II-95). Kanne jätettiin tutkimatta oikeussuojaintressin puuttumisen vuoksi.

kyseenalaisti tämän vuoksi kertomuksessaan sen, onko maksettuihin tukiin tarkoituksenmukaista tehdä 100 prosentin suuruinen korjaus.

Sovittelumenettelyssä ei onnistuttu lähentämään näkökantoja.

30. Komissio teki 5.7.2000 päätökset, joista jätettiin kanne yhteisöjen tuomioistuimeen 11.9.2000

31. Belgian kuningaskunta vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

1. ottaa kanteen tutkittavaksi ja pitää sitä perusteltuna,

2. kumoaa yhtäältä Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tukiosastosta varainhoitovuonna 1995 rahoitettuja menoja koskevien jäsenvaltioiden tilien tarkastamisesta ja hyväksymisestä tehdyn päätöksen 1999/187/EY muuttamisesta 5 päivänä heinäkuuta 2000 tehdyn komission päätöksen 2000/448/EY, siltä osin kuin siinä jätetään yhteisörahoituksen ulkopuolelle ne 50 763 827 Belgian frangin suuruiset Belgian kuningaskunnan menot, jotka ovat aiheutuneet voin myynnistä alennettuun hintaan sekä konditoriatuotteiden, jäätelöiden ja muiden elintarvikkeiden valmistukseen tarkoitetulle voiöljylle myönnetystä tuesta, sekä toisaalta kumoaa osittain Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tukiosastosta maksettavien jäsenvaltioiden tiettyjen menojen jättämisestä yhteisörahoituksen ulkopuolelle varainhoitovuosina 1996 ja 1997 5 päivänä heinäkuuta 2000 tehdyn komission päätöksen 2000/449/EY, siltä osin kuin siinä jätetään yhteisörahoituksen ulkopuolelle ne 1 602 256,45 euron ja 31 883,22 euron suuruiset Belgian kuningaskunnan menot, jotka ovat niin ikään aiheutuneet voin myynnistä alennettuun hintaan sekä konditoriatuotteiden, jäätelöiden ja muiden elintarvikkeiden valmistukseen tarkoitetulle voiöljylle myönnetystä tuesta,

3. velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

32. Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

1. hylkää kanteen perusteettomana,

2. velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut

IV Kanneperusteet

33. Belgian hallitus vetoaa kanteessaan neljään kanneperusteeseen, joiden mukaan riidanalaiset päätökset ovat asetuksen N:o 570/88 ja useiden muiden yhteisön oikeusperiaatteiden vastaisia.

34. Ensimmäisessä kanneperusteessa se viittaa oikeudellisen perustan puuttumiseen. Tämä kanneperuste muodostuu kolmesta osasta: ensimmäisessä osassa Belgian hallitus kiistää toimineensa asetuksen N:o 570/88 1 artiklan, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1157/91, vastaisesti. Toisessa osassa se väittää, että Belgian viranomaiset eivät ole syyllistyneet sääntöjenvastaisuuksiin tai laiminlyönteihin. Kolmas osa koskee jäsenvaltioille jäänyttä toimivaltaa, jonka nojalla Belgian kuningaskunnalla oli oikeus luokitella BITA luokkaan "beurre marque de contrôle".

35. Kolme muuta kanneperustetta koskevat suhteellisuusperiaatteen, lojaalin yhteistyön periaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista.

V Oikeudellinen arviointi

A *Ensimmäinen kanneperuste: oikeudellisen perustan puuttuminen*

1. Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen ja kolmas osa

a) Asianosaisten väitteet

36. Belgian hallituksen näkemyksen mukaan BITA:lle myönnettiin oikeutetusti asetuksen N:o 570/88 1 artiklassa, sellaisena kuin se oli voimassa kyseisenä ajankohtana, tarkoitettua yhteisön tukea Belgian viranomaisten luokiteltua tuotteen "beurre de laiterie: qualité extra" -voiksi.

37. Asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa, jossa säädetään tuen myöntämisen edellytyksistä, viitataan nimittäin yksinomaan asetuksen N:o 985/68 1 artiklan 3 kohdan b alakohtaan, toisin sanoen edellä mainittuun luokitukseen, minkä vuoksi vastaava luokitus on ainoa edellytys asetuksen N:o 570/88 1 artiklassa tarkoitetun voin tukikelpoisuudelle; asetuksen N:o 985/68 1 artiklan 3 kohta ei sisällä voin yleistä

määritelmää, joka olisi otettava huomioon tuen myöntämisen edellytyksenä.

38. Komissio katsoo, että asetuksen N:o 570/88 mukaan ei riitä, että tuote täyttää luokitusta koskevan muodollisen edellytyksen, vaan voin on täytettävä myös koostumusta ja valmistamista koskevat edellytykset, jotka on esitetty asetuksen N:o 985/68 1 artiklan 3 kohdan a alakohdassa.

39. Molemmat asianosaiset vetoavat lisäksi asetuksella N:o 455/95 tehtyyn asetuksen N:o 570/88 1 artiklan 2 kohdan muutokseen, jolla on Belgian kuningaskunnan mielestä yksinomaan se tarkoitus, että sillä kielletään tämän artiklan mukaisen tuen myöntäminen BITA:lle kyseisestä ajankohdasta lähtien, kun taas komission mielestä tällä muutoksella ainoastaan selvennetään jo ennestään voimassa olevaa sääntelyä.

40. Belgian hallitus vetoaa edelleen saman kanneperusteen kolmannessa osassa toissijaisuusperiaatteeseen ja sille voin luokittelussa jääneeseen toimivaltaan.

41. Komissio ei kiistä periaatteessa tällaista jäsenvaltioille jäänyttä toimivaltaa, mutta se katsoo, että Belgian kuningaskunta ei olisi saanut käyttää tätä toimivaltaa siten, että se jättää täyttämättä tai sivuuttaa voin valmistamista ja koostumusta koskevat vaatimukset, joista on säädetty asetuksessa N:o 570/88 luettuna yhdessä asetuksen N:o 985/68 kanssa.

b) Asian arviointi

42. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan "yhteiselle markkinajärjestelylle on ominaista, että jäsenvaltiot eivät voi enää säätää yksipuolisesti kansallista lainsäädäntöä niillä aloilla, joilla markkinajärjestelyä sovelletaan. Jäsenvaltioiden lainsäädäntövalta voi olla ainoastaan jäännösluontoista ja rajoittuu tilanteisiin, joita *ei ole säännelty yhteisön oikeudessa*, ja tapauksiin, joissa yhteisön oikeudessa tunnustetaan nimenomaisesti jäsenvaltioiden toimivalta". [17]

43. Viimeksi mainittu edellytys täyttyy tarkasteltavassa tapauksessa siltä osin kuin asetuksen N:o 570/88 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädetyllä, voille maksettavan tuen myöntämisperusteella viitataan asetuksen N:o 985/68 1 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitettuun, tuottajajäsenvaltioiden vastuulla olevaan luokitukseen. Belgialaisen voin tapauksessa voi on luokiteltava Belgian määräysten mukaisesti luokkaan "beurre marque de contrôle", jotta siihen voidaan soveltaa asetuksen N:o 570/88 1 artiklan tukijärjestelmää.

17 — Ks. erityisesti asia 48/85, komissio v. Saksa, tuomio 18.9.1986 (Kok. 1986, s. 2549, 12 kohta) ja asia 154/77, Dechmann, tuomio 29.6.1978 (Kok. 1978, s. 1573, 16 kohta).

44. Edellä mainitun oikeuskäytännön mukaan tässä tapauksessa voi olla kyse vain sellaisesta jäsenvaltioille jääneestä toimivallasta, joka ei ylitä yhteisön oikeuden rajoja. Siksi on tutkittava, onko asetuksessa N:o 570/88, luettuna yhdessä asetuksen N:o 985/68 kanssa, asetettu voin tukikelpoisuudelle valmistamista ja koostumusta koskevia vaatimuksia, joita Belgian viranomaisten on noudatettava luokituksessa.

45. Tässä yhteydessä on otettava huomioon asetuksen N:o 570/88 nimenomaisten säännösten lisäksi myös asetuksen yleinen tarkoitus.[18] Tämä johtuu etenkin kyseisen asetuksen asemasta yhteisen markkinajärjestelyn alalla:

46. Asetuksen N:o 570/88, kuten myös asetuksen N:o 985/68, oikeudellisen perustan muodostaa maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä 27 päivänä kesäkuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 804/68[19] 6 artiklassa säädetty interventiojärjestelmä.

47. Sen lisäksi, että kyseisessä artiklassa säädetään interventiojärjestelmän perusteista, sen 3 kohta sisältää interventioelinten ostaman voin ("interventiovoi") myyntiä koskevia säännöksiä, ja siinä säädetään, että julkisesti varastoidun voin osalta, jota ei voida myydä tavallisilla edellytyksillä maidon markkinointivuoden aikana, voidaan toteuttaa erityistoimenpiteitä.

48. Asetuksen 6 artiklassa tarkoitettuja interventiotoimenpiteitä koskevat yleiset säännöt ja edellytykset on määritelty kyseisen artiklan 6 kohdan mukaisesti asetuksessa N:o 985/68. Tällä asetuksella säädetään interventioelinten hallussaan pitämän voin ostosta ja myynnistä sekä sen säilytyksestä ja mainitaan etenkin, mitä vaatimuksia voin on täytettävä, jotta interventioelimet voivat sitä ostaa.

49. Voin ylituotannon vuoksi voivarastoja ei enää voitu myydä tavanomaisilla edellytyksillä 1970-luvulla, minkä vuoksi turvauduttiin asetuksen N:o 804/68 6 artiklassa tarkoitettuun mahdollisuuteen ryhtyä toimenpiteisiin voin myynnin edistämiseksi.

50. Myynnin lisäämiseksi säädettiin ensin asetuksen N:o 985/68 nojalla ostetun interventiovoin myymisestä alennettuun hintaan tiettyjen tuotteiden valmistamiseksi, etenkin asetuksella N:o 262/79.[20]

18 — Ks. asia 51/74, Van der Hulst, tuomio 23.1.1975 (Kok. 1975, s. 79, Kok. Ep. II, s. 437, 25—29 kohta).

19 — EYVL L 148, s. 13.

20 — Konditoriatuotteiden, jäätelöiden ja muiden elintarvikkeiden valmistukseen tarkoitetun voin myynnistä alennettuun hintaan 12.2.1979 annettu komission asetus (EYVL L 41, s. 1).

51. Samaa päämäärää tavoiteltiin myös asetuksella N:o 1932/81 [21] käyttöön otetulla voita ja voiöljyä koskevalla tukijärjestelmällä. Tämän tukijärjestelmän tarkoituksena oli mahdollistaa se, että valmistajat, jotka olivat aiemmin hyötyneet edellä mainitusta interventiovoita koskevasta myyntiasetuksesta, voivat hankkia markkinoilla olevaa voita sellaiseen hintaan, joka on verrattavissa interventiovoista maksettavaan hintaan, kun voivarastot ovat (väliaikaisesti) pienet. [22]

52. Asetuksella N:o 570/88 korvattiin molemmat edellä mainitut asetukset ja yhdistettiin toimenpiteet voin käytön edistämiseksi — toisin sanoen yhtäältä interventiovoita koskeva myyntijärjestelmä ja toisaalta tuet, joilla alennetaan voin hinta interventiovoista maksettavaan hintaan verrattavalle tasolle — yhdeksi järjestelmäksi. [23]

53. Edellä esitetyt yhteydet asetuksen N:o 570/88 ja asetuksen N:o 985/68 välillä osoittavat, että asetuksessa N:o 570/88 tarkoitetut toimenpiteet voin myynnin edistämiseksi muodostavat asetuksessa N:o 985/68 säädettyä voin interventiojärjestelmää täydentävän mekanismin: näiden toimenpiteiden johdosta asetuksen N:o 985/68 mukaisesti varastoitu voi joko saatetaan jälleen käyttöön ohjatusti tai markkinoilla olevan voin hintaa alennetaan interventiovoista maksettavaan hintaan verrattavalle tasolle.

54. Tällaisen järjestelmällisen yhteyden valossa on myönnettävä komission olevan oikeassa siinä, että täyttääkseen asetuksen N:o 570/88 1 artiklassa tarkoitetulle tuelle asetetut edellytykset voin on ehdottomasti täytettävä myös sellaista voita koskevat vaatimukset, jota interventioelimet voivat ostaa asetuksen N:o 985/68 1 artiklan mukaan. Jotta voille voidaan myöntää asetuksen N:o 570/88 1 artiklan mukaista tukea, sen on näin ollen täytettävä etenkin asetuksen N:o 985/68 1 artiklan 3 kohdan a alakohdassa esitetyt valmistamista ja koostumusta koskevat vaatimukset.

55. Tätä arviota ei muuta myöskään se, että "välituotteena" BITA:lle voidaan myöntää 9 a artiklan mukaista tukea. Se, että tällaiset välituotteet ovat tukikelpoisia, on nimittäin jälkikäteen tehty lisäys, joka on ristiriidassa asetuksen N:o 570/88 alkuperäisen tarkoituksen kanssa.

56. Kuten asetuksen N:o 570/88 alkuperäisestä sanamuodosta ja perustelukappaleista käy ilmi, voille, voiöljylle ja — asetuksella N:o 1157/91 tehdystä muutoksesta

21 — Konditoriatuotteiden, jäätelöiden ja muiden elintarvikkeiden valmistukseen tarkoitetulle voille ja voiöljylle myönnettävästä tuesta 13 päivänä heinäkuuta 1981 annettu komission asetus (ETY) N:o 1932/81 (EYVL L 191, s. 6). Asetuksessa esitetään yksityiskohtaisemmin tiettyjen teollisuus- ja kuluttajaryhmien voin käytön tason ylläpitämistä koskevien toimenpiteiden yleisistä säännöistä 24 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 1723/81 (EYVL L 172, s. 14) tarkoitettu tukijärjestelmä konditoriatuotteiden ja jäätelöiden valmistajien näkökulmasta.

22 — Vrt. asetuksen N:o 1723/81 toinen perustelukappale.

23 — Vrt. kyseisen asetuksen kaksi ensimmäistä perustelukappaletta.

lähtien — myös kermalle voitiin myöntää 1 artiklassa tarkoitettua tukea, jos tällainen tuote sekoitetaan joko suoraan 4 artiklassa tarkoitetuksi lopputuotteeksi 3 artiklan mukaisesti tai ensin 9 artiklan mukaiseksi "välituotteeksi", joka on tarkoitettu tällaisen lopputuotteen jalostukseen.

57. Alkuperäisessä järjestelmässä erotetaan siten toisistaan tukeen oikeutetut *raaka-aineet* (voi, voiöljy tai kerma) ja tuotteet, jotka *eivät sellaisenaan ole oikeutettuja tukeen* ja joiksi nämä raaka-aineet jalostetaan, eli loppu- ja välituotteet.

58. Se, että 9 artiklan mukaisista "välituotteista" tuli tukikelpoisia 1 artiklassa tarkoitettujen tuotteiden lisäksi, on seurausta kolmesta muutosasetuksesta, jotka komissio on antanut "välituote"-käsitettä koskevien väärinkäsitysten vuoksi.[24] Sen vuoksi asetukseen lisättiin 9 a artiklan a alakohta, jonka mukaan 9 artiklassa tarkoitettuina välituotteina pidetään tuotteita, jotka on valmistettu voiöljystä ja joilla on tietyt ominaisuudet. Lisäksi täsmennettiin, että "9 a artiklan a alakohdassa tarkoitetuille tuotteille, huolimatta siitä, että 1 artikla ei koskisikaan näitä tuotteita, voidaan — — hakea tukea"[25] ja asetuksen N:o 570/88 1 artiklaan lisättiin vastaava poikkeus[26] niin, että siitä lähtien voin, voiöljyn ja kerman lisäksi nimenomaisesti myös 9 a artiklan a alakohdassa tarkoitetuille "välituotteille", toisin sanoen kaikenlaiselle uudelleen yhdistetylle voille, kuten BITA:lle, voitiin myöntää tukea.

59. Edellä esitetyn perusteella on selvää, että BITA:n kelpoisuus asetuksen N:o 570/88 9 a artiklassa säädetyn tuen saamiseen on luonteeltaan poikkeuksellista,[27] eikä sillä ole merkitystä edellä esitetylle periaatteelle.

60. Lopuksi on vielä huomautettava, että asetuksen N:o 985/68 1 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaiseen kansallisten luokitusten luetteloon on lisätty vain sellaisia voiluokkia, jotka täyttävät myös kyseisen säännöksen a alakohdassa esitetyt vaatimukset. Tästä on osoituksena esimerkiksi kansallisten luokitusten luettelon täydentäminen Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Irlannissa tuotetulla voilla — sen jälkeen kun kyseiset maat liittyivät Euroopan yhteisöön — siten, "että kyseinen voi vas-

24 — Komission asetus N:o 1813/93 (mainittu edellä alaviitteessä 13), komission asetus N:o 2443/93 (mainittu edellä alaviitteessä 6) sekä 4.11.1993 annettu komission asetus N:o 3049/93. Näiden kolmen asetuksen perustelukappaleissa viitataan "välituote"-käsitettä koskeviin epäselvyyksiin.

25 — Asetuksen N:o 2443/93 toinen perustelukappale.

26 — Toinen kohta alkaa seuraavasti: "Tukea voi saada ainoastaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 9 a artiklan a alakohdan soveltamista: — — "

27 — Komissio totesi suullisessa käsittelyssä 9 a artiklasta, että se lisättiin pyrittäessä kompromissiin BITA:n tukikelpoisuuden säilyttämiseen perustuvan Belgian kuningaskunnan intressin ja sen periaatteen välillä, että periaatteessa vain "perinteiselle" voille voidaan myöntää yhteisön tukea.

taisi niitä vaatimuksia, joita sovelletaan voihin, jolle voidaan nykyisin toteuttaa interventiotoimenpiteitä yhteisössä". [28]

61. Tästä kaikesta käy selväksi, että asetuksen N:o 570/88 1 artiklassa, luettuna yhdessä asetuksen N:o 985/68 kanssa, pidetään itsestään selvänä, että tietyt valmistamista ja koostumusta koskevat vaatimukset täyttyvät.

62. Jos palataan takaisin kysymykseen, joka koskee jäsenvaltioille jääneen toimivallan laajuutta nyt esillä olevassa tapauksessa, ja alussa mainittuun oikeuskäytäntöön, on täten todettava, että jäsenvaltio voi käyttää toimivaltaansa asetuksen N:o 985/68 1 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitetun luokituksen tekemiseen vain, jos se ottaa huomioon asiaa koskevat vaatimukset.

63. Muunlainen tulkinta sallisi jäsenvaltioiden laajentaa interventio- ja tukijärjestelmän soveltamisalaa kattamaan myös muut tuotteet kuin ne, joihin järjestelmää sen edellytysten mukaan sovelletaan, mikä olisi vastoin yhteisön oikeuden yhdenmukaista soveltamista koskevaa periaatetta ja periaatetta, joka koskee markkinatoimijoiden yhdenvertaista kohtelua yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanossa. [29]

28 — Asetuksen N:o 985/68 muuttamisesta (mainittu edellä alaviitteessä 8) annettu neuvoston asetus N:o 2714/72 (mainittu edellä alaviitteessä 9), viimeinen perustelukappale.

29 — Ks. tämän periaatteen osalta asia 11/76, Alankomaat v. komissio, tuomio 7.2.1979 (Kok. 1979, s. 245, 9 kohta).

64. Edellä esitetyistä perusteluista seuraa, että sekä kanneperusteen ensimmäinen että kolmas osa ovat perusteettomia.

2. Ensimmäisen kanneperusteen toinen osa

a) Asianosaisten väitteet

65. Belgian hallituksen mukaan sen viranomaiset eivät ole syyllistyneet yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetun asetuksen N:o 729/70 2 ja 3 artiklassa tarkoitettuihin sääntöjenvastaisuuksiin tai laiminlyönteihin, joiden perusteella komissio teki korjaukset. Jos se on tulkinnut virheellisesti asetusta N:o 570/88, se johtuu siitä, että esillä olevassa kysymyksessä oikeudellinen tilanne on ollut epäselvä aina asetuksen N:o 455/95 voimaantuloon asti, ja siitä, että komissio on loukannut oikeusvarmuuden periaatetta.

66. Komission mukaan tämä väite on merkityksetön. sillä riidanalaiset päätökset tehtiin pääasiassa asetuksen N:o 729/70 3 artiklan 3 kohdan ja 5 artiklan 2 kohdan c alakohdan perusteella sekä sen toteamuksen perusteella, että menoja ei ole suoritettu yhteisön oikeuden mukaisesti; mahdollisia sääntöjenvastaisuuksia ja lai-

minlyöntejä ei ole siten tarvinnut ottaa huomioon.

b) Arviointi

67. Asetuksen N:o 729/70 5 artiklan 2 kohta muodostaa *menettelyoikeudellisen perustan komission päätökselle* jäsenvaltioiden menojen jättämisestä yhteisörahoituksen ulkopuolelle. EMOTR:n yhteisörahoituksen *puitteet* esitetään kyseisen asetuksen 2 ja 3 artiklassa. Tarkasteltavan tapauksen kannalta merkityksellinen on 3 artikla, jonka mukaan EMOTR rahoittaa "yhteisön sääntöjen mukaisesti maatalouden yhteisen markkinajärjestelyn yhteydessä aloitetut maatalousmarkkinoiden säätelemiseen tähtäävät interventiot". Asetuksen 8 artikla koskee toteutettavien toimien *asianmukaisuutta*: toisaalta siinä velvoitetaan jäsenvaltiot varmistamaan toteutettavien toimien asianmukaisuus, toisaalta siinä säädetään seuraamuksista, mikäli toteuttamisessa esiintyy sääntöjenvastaisuuksia tai laiminlyöntejä.

68. Näiden säännösten valossa 5 artiklan 2 kohdan mukaisessa yhteisörahoituksen ulkopuolelle jättämistä koskevassa päätöksessä on periaatteessa tehtävä ero yhtäältä sellaisen tilanteen, jossa jäsenvaltiot ovat maksaneet interventiomenoja, joille ei ole yhteisön säädösten mukaista oikeudellista perustaa, ja toisaalta sellaisen tapauksen välillä, jossa rahoitukselle on aineellinen oikeusperusta yhteisön oikeudessa, mutta jonka toteuttamisessa on ilmennyt 8 artiklassa tarkoitettuja sääntöjenvastaisuuksia tai laiminlyöntejä.

69. Viimeksi mainitussa tapauksessa komissio tekee 5 artiklan 2 kohdan mukaisen varainhoitoa koskevan korjauksen, jonka suuruus lasketaan kulloinkin asetuksen vastaisen toimen luonteen ja vakavuuden mukaan sekä EU:n talousarviolle aiheutuneen vahingon mukaan sekä joko yksittäisissä toimissa tehtyjen virheiden tai taloudellisia menetyksiä koskevien riskien perusteella.

70. Jos jäsenvaltio on sitä vastoin maksanut interventiomenoja, jotka perustuvat yhteisön säännöksen virheelliseen tulkintaan tai soveltamiseen, kuten tarkasteltavana olevassa tapauksessa, yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan siitä seuraa, että "tällainen tapaus ei kuulu 8 artiklan soveltamisalaan. Sitä on arvioitava pikemminkin tämän asetuksen 2 ja 3 artiklan yleisten säännösten perusteella. — — Näissä säännöksissä annetaan komissiolle oikeus hyväksyä EMOTR:sta rahoitettaviksi ainoastaan sellaiset summat, jotka on maksettu maataloustuotteiden eri aloja koskevien sääntöjen mukaisesti. Jäsenvaltioiden vastattaviksi on jätettävä kaikki muut menot, etenkin ne summat, jotka kansalliset viranomaiset ovat virheellisesti katsoneet olevansa oikeutettuja suorittamaan yhteisten markkinajärjestelyjen puitteissa". [30]

30 — Asia 347/85, Yhdistynyt kuningaskunta v. komissio, tuomio 24.3.1988 (Kok. 1988, s. 1749, 52 kohta) ja asia 11/76 (mainittu edellä alaviitteessä 29, tuomion 8 kohta).

71. Tarkasteltavan tapauksen kaltaisessa tapauksessa virheellisen oikeudellisen perustan nojalla suoritetut menot suljetaan siten jo ennakolta asetuksen N:o 729/70 2 ja 3 artiklassa määritellyn rahoituskehyksen ulkopuolelle, ja siksi ne jätetään kokonaan yhteisörahoituksen ulkopuolelle, vaikka 8 artiklassa tarkoitettua sääntöjenvastaisuutta tai laiminlyöntiä ei ilmenisikään.

72. Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäinen kanneperuste on kokonaisuudessaan hylättävä.

B *Toinen kanneperuste: suhteellisuusperiaatteen loukkaaminen*

1. Asianosaisten väitteet

73. Belgian hallitus esittää, että Cormanyhtiölle myönnetty tuki on suuruudeltaan sama riippumatta siitä, onko se myönnetty — riidanalaisen — asetuksen N:o 570/88 1 artiklan vai 9 a artiklan perusteella. Vaikka tunnustettaisiinkin 9 a artiklassa tarkoitettujen välituotteiden merkinnän välttämättömyys, 96 prosenttia BITA:sta, jolle myönnettiin asetuksen 1 artiklan mukaista riidanalaista tukea, täytti tämän vaatimuksen ja olisi voinut saada 9 a artiklassa tarkoitettua tukea, kuten sovitteluelimen kertomuksesta ilmenee.

74. Suhteellisuusperiaatteen mukaan, joka on otettava huomioon sekä yhteisön yksinomaisia toimivaltuuksia käytettäessä että myös harkintavallan puuttuessa, komissio olisi saanut jättää rahoituksen ulkopuolelle korkeintaan vain 4 prosenttia tuen määrästä.

75. Komissio viittaa sitä vastoin toistamiseen siihen, että sille annetut asetuksen N:o 729/70 5 artiklan soveltamista koskevat valtuudet rajoittuvat pelkästään yhteisön oikeuden noudattamisen vahvistamiseen, ja kaikenlainen harkintavallan rajojen ylittäminen olisi siten selvästi yhteisön oikeuden vastaista. Tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan sillä ei ole oikeutta ottaa huomioon edes epäyhdenmukaisuutta rahoituksessa, jos sillä olisi edullinen vaikutus EMOTR:n kannalta, puhumattakaan rahoituksellisesti neutraalista vaikutuksesta, kuten tarkasteltavassa tapauksessa.

2. Arviointi

76. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan suhteellisuusperiaate edellyttää, että yhteisön toimielinten säädöksillä, päätöksillä ja muilla toimenpiteillä ei saa ylittää sitä, mikä on tarkoituksenmukaista

ja tarpeellista niillä tavoiteltujen päämäärien toteuttamiseksi, ja jos on mahdollista valita usean tavoitteiden saavuttamiseen soveltuvan toimenpiteen välillä, näistä on valittava se, josta aiheutuu toimijoille vähiten velvoitteita. [31]

77. Ensi näkemältä on yhdyttävä Belgian hallituksen näkemykseen siitä, että suhteellisuusperiaatetta on sovellettava myös komission yhteisen maatalouspolitiikan alalla toteuttamiin toimenpiteisiin. [32]

78. Suhteellisuusperiaatetta ei katsota kuitenkaan loukatun, jos jokin yhteisön toimielin antaa säädöksen sellaisten säännösten perusteella, joissa sille ei ole annettu harkintavaltaa ryhtyä johonkin toiseen toimenpiteeseen tai valita jotain toista oikeudellista seuraamusta.

79. Kuten todettiin jo ensimmäistä kanneperustetta koskevassa arvioinnissa, asetuksen N:o 729/70 5 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan, luettuna yhdessä 2 ja 3 artiklan kanssa, komission on kieltäydyttävä rahoittamasta tukia ja interventioita, jos niitä ei ole myönnetty "yhteisön sääntöjen mukaisesti".

80. Koska tukia myönnettiin objektiivisesti katsottuna virheellisen oikeudellisen perustan nojalla, komissiolla ei ollut näitä säännöksiä soveltaessaan toimivaltaa valita muuta oikeudellista seuraamusta kuin jättää koko tukisumma yhteisörahoituksen ulkopuolelle.

81. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan EMOTR:sta rahoitettavia menoja koskevien edellytysten tulkinnassa [33] ei voida lähteä etenkään siitä, että komissiolla olisi oikeus tarkastaa menot, joiden perustana jokin jäsenvaltio on käyttänyt virheellisesti jotain tiettyä oikeudellista perustaa, jonkin toisen — oikean — oikeudellisen perustan nojalla, ja sen jälkeen hyväksyä ne tämän suuruisena. [34]

82. Komissiolla ei ollut harkintavaltaa asetuksen N:o 729/70 *soveltamisessa*, joten kysymystä siitä, onko koko tukisumman jättäminen yhteisörahoituksen ulkopuolelle suhteellisuusperiaatteen mukaista, ei tule tarkastella irrallaan tästä asetuksesta. Asetuksen N:o 729/70 säännösten ei ole kuitenkaan väitetty olevan epäyhdenmukaisia suhteellisuusperiaatteen kanssa.

31 — Esim. asia 15/83, Denkavit Nederland, tuomio 17.5.1984 (Kok. 1984, s. 2171, 25 kohta) ja asia 265/87, Schräder, tuomio 11.7.1989 (Kok. 1989, s. 2237, Kok. Ep. X, s. 109, 21 kohta).

32 — Ks. esim. yhdistetyt asiat C-296/93 ja C-307/93, Ranska ja Irlanti v. komissio, tuomio 29.2.1996 (Kok. 1996, s. I-795, 30 ja 31 kohta).

33 — Mainittu edellä alaviitteessä 29, tuomion 9 kohta.

34 — Tällaisen tilien tarkastamis- ja hyväksymismenettelyn seurauksena jäsenvaltiot voisivat nimittäin valita mieleistään edullisemman rahoitusperustan ja vaarantaa siten tämän menettelyn tavoitteen, toisin sanoen sen varmistamisen, että tuet myönnetään ja interventiotoimenpiteet toteutetaan yhteisen markkinajärjestelyn puitteissa. Ks. tämän tavoitteen osalta edellä alaviitteessä 30 mainittu asia 347/85, tuomion 53 kohta.

83. Suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskeva kanneperuste on siis perusteeton.

C *Kolmas kanneperuste: lojaalin yhteistyön periaatteen loukkaaminen*

1. Asianosaisten väitteet

84. Belgian hallitus katsoo, että lojaalin yhteistyön periaatteen nojalla komissio olisi ollut velvollinen tekemään parempaa yhteistyötä Belgian hallituksen kanssa sovittelumenettelyssä, jossa se ei esittänyt tosiasiallisia perusteita riidanalaisille päätöksille, ja keskustelemaan sen kanssa perusteellisesti asetuksen tulkinnasta ja suhteellisuusperiaatteen soveltamisesta.

85. Komissio kiistää Belgian hallituksen väitteet ja viittaa myös sovittelukertomuksessa vahvistettuihin kiistattomiin tosiseikkoihin sekä menettelyn kulkuun, joka komission mielestä osoittaa edellä mainitut väitteet vääriksi.

2. Arviointi

86. Belgian hallitus perustelee väitettään, jonka mukaan komissio on loukannut sovittelumenettelyssä lojaalin yhteistyön periaatetta, epämääräisesti vain sillä, että komissio on osallistunut sovittelumenettelyyn "ehdottoman muodollisella tavalla" eikä ole pyrkinyt aidosti sovitteluratkaisuun.

87. Sovittelumenettelyssä, siten kuin siitä säädetään sovittelumenettelyn perustamisesta osaksi Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tukiosaston tilien tarkastamista ja hyväksymistä 1 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyssä komission päätöksessä 94/442/EY [35], sovitteluelimen tehtävänä on kyseisen päätöksen 1 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan pyrkiä lähentämään komission ja sen jäsenvaltion, jota asia koskee, toisistaan poikkeavia kantoja. Kyseisen päätöksen 2 artiklan 4 kohdan mukaan sovitteluelin työskentelee "kyseessä olevaan asiakirjaan sekä komission yksikön ja asianomaisten kansallisten viranomaisten oikeudenmukaiseen kuulemiseen perustuen".

88. Kuten sovittelukertomuksen 5 kohdassa todetaan, menettelyn molemmat osapuolet, eli myös komissio, hyödynsivät mahdollisuutta esittää sovittelukomitealle kulloisetkin näkökantansa, siten kuin ne on esitetty myös yhteenvetona kertomuksen 3 ja 4 kohdassa.

89. Koska sovittelukertomus ei muutenkaan anna mitään viitteitä siitä, että

35 — EYVL L 182, s. 45.

komissio olisi osallistunut puutteellisesti sovittelumenettelyyn, on pääteltävä, että komissio on osallistunut sovitteluun sääntöjen mukaisesti.

90. Vaikka Belgian hallituksen mukaan komissio ei koskaan tavannut Belgian kuningaskunnan edustajia eikä ilmoittanut "tosiasiallisia perusteluja" (myöhemmin tehdyille) riidanalaisille päätöksille, se ei voi kuitenkaan syyttää komissiota siitä, että tämä ei osallistunut vakavissaan sovittelumenettelyyn, sillä sovittelumenettelyä eivät koske tällaiset velvoitteet.

91. Komissio ei ole siten loukannut sovittelumenettelyssä lojaalin yhteistyön periaatetta.

92. Mitä tulee kyseessä olevan asetuksen tulkintaa koskevan kiistan yleiseen kulkuun, asiakirjoista ilmenee lisäksi, että komissio ja Belgian viranomaiset ovat käyneet vilkasta tietojenvaihtoa myös sovittelumenettelyn ulkopuolella.

93. Komission yksiköt kävivät Belgian viranomaisten kanssa kirjeenvaihtoa sekä vuonna 1991 — BITA:n viennistä Ranskaan — että vuonna 1995 — asetuksen N:o 570/88 muuttamisesta asetuksella N:o 455/95 —, ja tässä yhteydessä tarkasteltiin kysymyksiä, jotka koskivat kyseessä olevan asetuksen soveltamista BITA:an. Komissiota ei siten voi syyttää lojaalin yhteistyön velvoitteen loukkaamisesta myöskään asetuksen N:o 570/88 tulkintaa koskevassa kiistassa, siltä osin kuin kyse on sovittelumenettelyn ulkopuolisesta yhteistyöstä.

94. Tämän perusteella komissio ei ole loukannut lojaalin yhteistyön periaatetta.

D *Neljäs kanneperuste: luottamuksensuojan periaatteen loukkaaminen*

1. Asianosaisten väitteet

95. Belgian hallituksen mukaan sen tulkintaa asetuksen N:o 570/88 1 artiklasta on pidettävä perusteltuna luottamuksensuojan periaatteen nojalla. Komissio sitä vastoin nojautuu korjausta koskevassa päätöksessään tämän periaatteen vastaisesti pääasiallisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 30.1.1997 antaman tuomion [36] osaan ja siten päätökseen, joka

36 — Edellä alaviitteessä 16 mainittu asia Corman.

tehtiin vasta kolme kuukautta kyseessä olevien tapahtumien jälkeen ja jossa ei ollut kyse asetuksesta N:o 570/88.

96. Komissio on puolestaan hämmästynyt tästä väitteestä. Luokittelemalla BITA:n luokkaan "beurre marque" Belgian hallitus pikemminkin luopui yllättäen alkuperäisestä kannastaan, jonka mukaan BITA ei ole oikeutettu asetuksen 1 artiklassa tarkoitettuun tukeen.

Sen lisäksi komissio ei nojaudu päätöksissään "pääasiallisesti" tuomioistuimen edellä mainittuun tuomioon; tuomiossa ainoastaan vahvistetaan komission vakiintunut käsitys.

2. Arviointi

97. Luottamuksensuojan periaatteeseen voidaan vedota yhteisön säädöstä koskevassa kiistassa vain, jos yhteisö on itse edeltä käsin saanut aikaan tilanteen, joka voi synnyttää perustellun luottamuksen. [37]

98. Tarkasteltavassa tapauksessa komissio on kuitenkin alusta alkaen, ensimmäisen kerran 10.6.1991 päivätyllä kirjeellä, kertonut Belgian viranomaisille epäilevänsä BITA:n tukikelpoisuutta ja etenkin sitä, kuuluuko se asetuksen N:o 570/88 1 artiklan soveltamisalaan: Ranskan tulliviranomaisille osoitetussa 3.7.1991 päivätyssä kirjeessä, josta ilmoitettiin Belgian maatalousministeriölle, komissio viittasi siihen, että "tuotetta ei katsota voiksi, eikä sitä voi missään tapauksessa luokitella asetuksen (ETY) N:o 985/68 1 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitetuksi voiksi". Belgian maatalousministeriö vahvisti 22.8.1991 päivätyllä kirjeellä, että se yhtyy komission näkemykseen tässä asiassa: "Sitä (BITA:a) ei voida kuitenkaan luokitella asetuksen N:o 985/68 1 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitettuihin luokkiin, toisin sanoen belgialaisen voin osalta luokkaan: 'Beurre marque de contrôle' — — ." Tästä kannanotosta huolimatta Belgian viranomaiset luokittelivat tiettävästi 28.2.1994 BITA:n, jolle oli siihen asti myönnetty asetuksen N:o 570/88 9 a artiklassa tarkoitetulle välituotteelle säädettyä tukea, luokkaan "beurre marque de contrôle" ja alkoivat myöntää sille siitä lähtien kyseisen asetuksen 1 artiklassa tarkoitettua tukea.

99. Edellä esitetyn valossa Belgian kuningaskunta ei voinut luottaa perustellusti siihen, että komissio rahoittaisi EMOTR:sta ne tuet, jotka Belgian viranomaiset olivat myöntäneet uudelleen luokitetulle BITA:lle 1 artiklan nojalla. Sillä, että komissio nojautui riidanalaisia päätöksiä edeltäneessä tilien tarkastamis- ja hyväksymismenettelyssä ilmeisesti myös asiassa Corman annettuun tuomioon [38], ei ole merkitystä luottamuksensuojan kannalta, sillä, kuten edellä esitetään, komissio oli toistu-

37 — Vrt. esim. asia C-177/90, Kühn, tuomio 10.1.1992 (Kok. 1992, s. I-35, 14 kohta).

38 — Vrt. sovittelukertomuksen 3 kohta.

vasti ilmoittanut suhtautuvansa varauksellisesti kyseessä olevan asetuksen 1 artiklan mukaisen tuen myöntämiseen BITA:lle.

100. Myös luottamuksensuojan loukkaamista koskeva kanneperuste on siten perusteeton.

VI Ratkaisuehdotus

101. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee asian seuraavasti:

1. Kanne hylätään perusteettomana.

2. Belgian kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.